

2022.

Centar za
Razvoj
Neformalnog
Obrazovanja

ANALIZA ISTRAŽIVANJA STAVOVA CILJNE GRUPE

IMPRESUM

Centar za
Razvoj
Neformalnog
Obrazovanja

Naslov:
Analiza istraživanja stavova ciljne grupe

Izdavač:
Centar za razvoj neformalnog obrazovanja

Za izdavača:
Adi Zahirović

Publikacija je kreirana u okviru projekta "Lideri pomirenja" u okviru kojeg je Centar za razvoj neformalnog obrazovanja u partnerstvu sa neformalnom grupom mladih "PERSPEKTIVA" proveo istraživanje stavova ciljne grupe. Projekat "Lideri pomirenja" je podržan od strane USAID-ovog projekta PRO-Budućnost koji provodi Catholic Relief Services (CRS) u saradnji s Institutom za razvoj mladih KULT, Caritasom BiH, Forumom građana Tuzla (FGT) i Helsinškim parlamentom građana Banjaluka (hCA).

Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost Centra za razvoj neformalnog obrazovanja. Izradu ove publikacije podržala je Američka agencija za međunarodni razvoj Sjedinjenih Američkih Država USAID. Sadržaj ove publikacije ne odražava neminovno stavove USAID-a ili Vlade SAD-a.

Umnožavanje i besplatna distribucija publikacije dozvoljena je uz pisano odobrenje izdavača. Nije dozvoljeno mijenjanje ili dopunjavanje bilo kojeg dijela sadržaja publikacije

2022. Centar za razvoj neformalnog obrazovanja - Sva prava pridržana

PRO-Budućnost.
Povjerenje, razumijevanje, odgovornost za budućnost

O nama

Centar za razvoj neformalnog obrazovanja (CRNO) je nevladina organizacija u BiH čija je misija promocija i razvoj metoda neformalnog obrazovanja kroz saradnju sa obrazovnim institucijama i lokalnim zajednicama s ciljem kreiranja društva s pozitivnim vrijednostima, u kojem mladi ljudi doprinose toleranciji i međusobnom dijalogu, promociji zdravih životnih stilova, rodnoj pravednosti, prevenciji nasilja, promociji volonterskog rada te su aktivno uključeni u društveni život.

Osnovni principi Udruženja su:

- djelovanje i rad u pravcu promovisanja i razvoja neformalnog obrazovanja na području Bosne i Hercegovine i izgradnje kapaciteta mladih, udruženja i privrednih subjekata gradeći otvoreno društvo u kojem se osposobljeni građani/ke uključuju u sve procese odlučivanja u javnom životu,
- zalaganje za podizanje i razvijanje svijesti o zdravim stilovima života i zalaganje za zaštitu životne okoline,
- tolerancija,
- borba protiv svih vidova diskriminacije u kontekstu ostvarivanja ekoloških prava,
- demokracija i društveni razvoj.

Centar za razvoj neformalnog obrazovanja u partnerstvu sa neformalnom grupom mladih "PERSPEKTIVA" proveo je istraživanje stavova ciljne grupe u sklopu projekta "Lideri pomirenja" koji je podržan od strane USAID-ovog projekta PRO-Budućnost koji provodi Catholic Relief Services (CRS) u saradnji s Institutom za razvoj mladih KULT, Caritasom BiH, Forumom građana Tuzla (FGT) i Helsinškim parlamentom građana Banjaluka (hCA).

Metodologija

Centar za razvoj neformalnog obrazovanja provodio je istraživanje na ciljnoj grupi koja je na projektu "Lideri pomirenja" obuhvatala učenike prvog, drugog i trećeg razreda srednjih škola sa područja Livna, Mostara, Stoca, Visokog, Viteza, Kiseljaka, Travnika, Jajca i Banja Luke. Anketa je provedena online putem platforme JotForm. Istraživanje se provodilo u sedam ključnih oblasti:

- 1) Sekcija ličnih pitanja, 10 pitanja
- 2) Sigurnosna situacija u BiH, 17 pitanja
- 3) Politička situacija u BiH, 18 pitanja
- 4) Sekcija pitanja o religiji, 20 pitanja
- 5) Ljudska prava, manjine i predrasude u BiH, 11 pitanja
- 6) Obrazovanje u BiH, 10 pitanja
- 7) Uticaji društva i planovi za budućnost, 32 pitanja

Cjelokupno istraživanje je brojalo 118 pitanja. Pitanja su kreirana uz podršku osoblja Centra za razvoj neformalnog obrazovanja. Na anketi su se nalazila pitanja većinom zatvorenog tipa dok je bilo i pitanja otvorenog tipa kada se od učesnika istraživanja tražilo da obrazlože svoje stavove.

Istraživanje se provodilo uz pomoć učesnika treninga "Lideri pomirenja" koji su imali ulogu ispitiča i selekcije grupe koja će biti anketirana, a koja se temeljila na slobodnom uzorku. Istraživanje je bilo u potpunosti anonimno i učesnici su ga popunjavali pod šifriranim nazivom. Sam obrazac istraživanja kreiran je dinamično kako bi učesnici istraživanja ostali u fokusu na sadržaj istraživanja.

S obzirom na to da je istraživanje obimno, da se provodilo online bez direktnih posrednika osigurali smo dodatne faktore kako bismo istraživanje učinili relevantnim. Anketa je brojala pet pitanja koja se tiču provjere ispitanika da li vode računa o čitanju i adekvatnom odgovaranju na pitanja u anketi. Sam softver je tako kreiran da sve odgovore koji su netačni na pet kontrolnih pitanja ne uzima u obzir prilikom analize rezultata.

Svaki odgovor je prilikom podnošenja prolazio kroz softversku analizu, a potom i na odobrenje članova Centra za razvoj neformalnog obrazovanja koji su provodili istraživanje. Softver je analizirao broj pregleda na istraživanju, vrijeme zadržavanja učesnika na pojedinačnim pitanjima i na cijelokupnoj anketi.

Obrada podataka

Podaci dobiveni u istraživanju obrađeni su automatski kroz samu analizu JotForma a potom smo iste obradili i koristeći softver SPSS Statistic.

Prosječno vrijeme povedeno na anketi bilo je 35.42 minuta. Anketu je ukupno vidjelo 984 osobe sa različitim IP adresama, dok je ukupan broj validnih odgovora na anketu bio 116. S obzirom na to da se anketa nije javno promovisala niti bila dostupna na društvenim mrežama rezultat je zadovoljavajući. Interesantan podatak jeste i da je anketu vidjelo 69 osoba, čija je IP adresa sa prostora SAD-a.

Analizom pitanja sa otvorenom opcijom odgovora zaključili smo da je anketirana grupa veoma detaljno pristupila popunjavanju ankete. Veliki broj učesnika istraživanja ostavio je obimne dodatne komentare na istraživanje.

Analizirajući sekciju ličnih pitanja može se zaključiti sljedeće:

- 1) Od ukupnog broja ispitanika (116) 77% (89) su bile žene, dok je 23% (27) bilo muškaraca. Najveći broj ispitanika se izjašnjava kao Bošnjak njih čak 49% (57), njih 30% (35) izjasnili su se kao Hrvati, 14% (16) ispitanika se izjasnilo kao Bosanac i Hercegovac, 6% (7) kao Srbin i 1% (1) kao Rom.
- 2) Većina ispitanika dolazi iz urbane gradske sredine njih 64% (74) dok 36% (42) dolaze iz ruralnih sredina. U velikoj mjeri stavovi obje grupe se znatno ne razlikuju na što vrlo vjerovatno utiče globalizam koji smanjuje razliku u stavovima između ove dvije grupe mladih.
- 3) Pozitivna činjenica je da je 79% (92) mladih boravilo u drugom entitetu, dok 21% mladih nije boravilo u drugom entitetu većinom jer im se do sada nije pružila prilika za posjetu.
- 4) Po pitanju društvenog angažmana čak 45% (52) mladih nisu članovi nevladine organizacije, neformalne grupe niti sportskog kolektiva. Dok je njih 18% (21) članovi samo nevladine organizacijete, a po 9% (10) su članovi sportskog kolektiva ili neformalne grupe. Ukupno 8% (9) ispitanika su članovi nevladine organizacije, neformalne grupe i sportskog kolektova.

Stanje sigurnosti u BiH

Po pitanju sigurnosti u Bosni i Hercegovini 46% (53) mlađih stanje sigurnosti ocjenjuje kao dobro, 27% (31) ispitanika ocjenjuje stanje sigurnosti sa ocjenom dovoljan, 18% (21) sigurnost je ocijenilo sa vrlo dobrim, 6% (7) mlađih se osjeća nesigurno te su sigurnost ocijenili sa nedovoljnim dok svega 5% (4) mlađih smatra da je stanje odlično.

Glavni faktori po pitanju sigurnosti u Bosni i Hercegovini mlađima su: razvijena ekonomija, obrazovanje, poštovanje prema drugim narodima/tolerancija te jedinstvena politika. Po pitanju sigurnosti u svojim zajednicama 50% (58) mlađih je donekle zadovoljno, 20% (23) je zadovoljno, 16% (18) nije zadovoljno sa sigurnosnom situacijom u svojoj zajednici, 11% (13) je donekle nezadovoljno, dok je opet svega 3% (4) mlađih potpuno zadovoljno. Slični procenti se odnose i na zadovoljstvo sa tolerancijom u svojoj zajednici.

Što se tiče poštovanja prema drugim narodima 26% (30) ispitanika nije zadovoljno, 25% (29) je donekle zadovoljno, po 22% (26) je zadovoljno i donekle nezadovoljno te 5% (6) ispitanika je zadovoljno.

Što se tiče položaja vlastitog naroda u zajednici 34% (39) ispitanika je donekle zadovoljno, 27% (31) je zadovoljno, 19% (22) nije zadovoljno, 14% (16) je donekle nezadovoljno te 7% (8) je potpuno zadovoljno. Među zadovoljnima i potpuno zadovoljnima preovladavaju mlađi koji se identifikuju kao Bošnjaci dok među nezadovoljnima pretežno preovladavaju pripadnici Hrvatskog naroda.

Mobilizacijom Evropskih i NATO snaga u BiH donekle je zadovoljno 46% (53), donekle nezadovoljno je 22% (25), nezadovoljno je 21% (24), 10% (12) je zadovoljno dok je 1% (2) potpuno zadovoljno. Svega 15% (17) mlađih je zadovoljno vijestima na temu sigurnosti, dok je velika većina mlađih nezadovoljna 30% (35) ili djelimično nezadovoljna 28% (33).

Prilikom posjete drugom entitetu u Bosni i Hercegovini većina mlađih se osjećala sigurno, određen broj je imao male predrasude i strah. U objašnjenju njihovih osjećaja veliki broj mlađih je naveo da se u bilo kojem dijelu Bosne i Hercegovine osjeća sigurno bez doze straha. Kod malog broja ispitanika koji su osjećali ugroženost i zabrinutost uglavnom su bile djevojke prilikom prve posjete drugom entitetu. Na osjećaje sigurnosti kod mlađih u velikoj mjereri utiču i grafiti na ulicama koji im u prvom trenutku stvaraju poruku i dojam da li će osjećati pripadnost i dobrodošlicu.

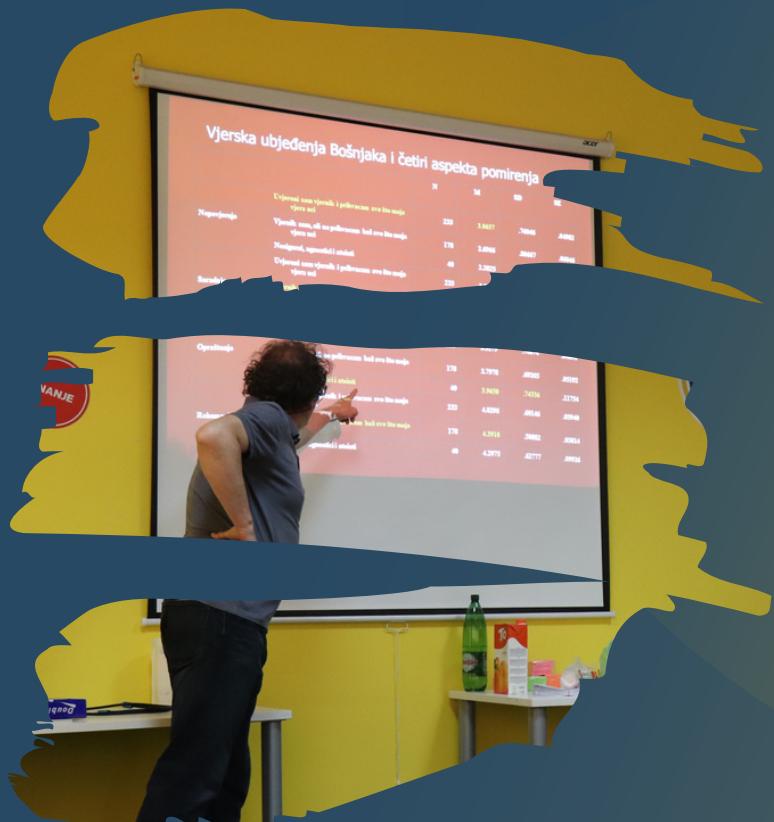
Stanje sigurnosti u BiH

Prema pripadnicima drugih naroda absolutna većina ispitanika gaji poštovanje, smatra da smo svi ljudi i da nema potrebe za specifičnim osjećajima prema drugim grupama ljudi. Ispitanici su također složni i po pitanju mišljenja o međuetničkim konfliktima te ih smatraju bespotrebnim povezivajući ih sa političkom manipulacijom i alatom za dobivanje izbora.

Porodice ispitanika imaju slične stavove prema pripadnicima drugih naroda i religija. Njih 48% (44) ih cijene, dok 25% (29) ih ima i za bliske prijatelje, veoma mali broj osuđuje pripadnike drugih religija i naroda, ukupno 8% (9) ispitanika.

Međuetničkih konflikata u zajednicama učesnika u velikoj mjeri nema 28% (35), ili su veoma rijetki što smatra 63% (72) ispitanika, da su konflikti česti smatra 8% (9).

Mladi smatraju da je pripadnicima manjinskih naroda u njihovoј zajednici dobro 43%, 18% smatra da je pripadnicima manjinskih naroda donekle loše, 14% smatra da je loše. Ukupno 24% smatra da je manjinama u njihovim zajednicama veoma dobro

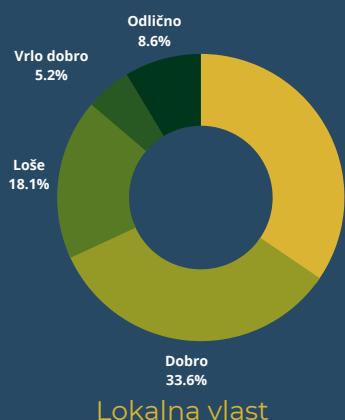

Politika u BiH

Političkom situacijom u Bosni i Hercegovini mladi su uglavnom nezadovoljni: 45% (52) ispitanika ocjenjuju političku situaciju kao lošu, 40% (46) istu ocjenjuje kao veoma lošu, svega 17% (18) ispitanika politiku ocjenjuje kao dobru. Velika većina mlađih, njih preko 80% smatra da je politika loša, ne bi se bavili njome te smatraju da niko u politici nije dobar. Ipak većina smatra da u politici treba više mlađih osoba, 20% smatra da preko politike mogu promijeniti stvari i uticati na pozitivne promjene, 10% mlađih bi željelo putem politike uticati na društvene promjene.

81% (91) mlađih smatra da političari ne predstavljaju narod koji ih je birao, dok 19% (22) smatra da ipak predstavljaju narod koji ih je birao. Slični su stavovi i po pitanju Predsjedništva Bosne i Hercegovine gdje 72% (80) ispitanika smatra da njihov predstavnik u Predsjedništvu BiH ne predstavlja i ne zastupa interesе njihovog naroda dok 28% (31) smatra da ipak zastupa interesе naroda ispred kojeg je izabran. S tim u vezi 88% (99) mlađih smatra da bi članovi predsjedništva trebali predstavljati i zastupati interesе svih građana Bosne i Hercegovine dok 12% (14) smatra da trebaju predstavljati samo interesе naroda koji ih je birao.

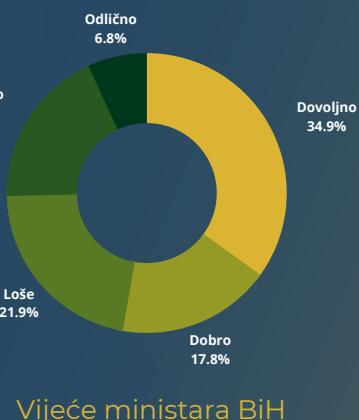
Mlađi politike na različitim nivoima ocjenjuju kako slijedi:

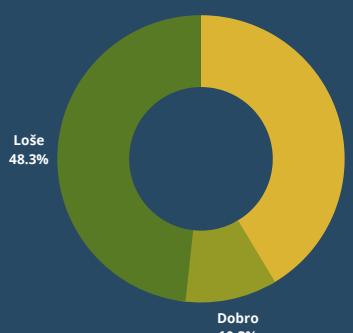
Lokalna vlast

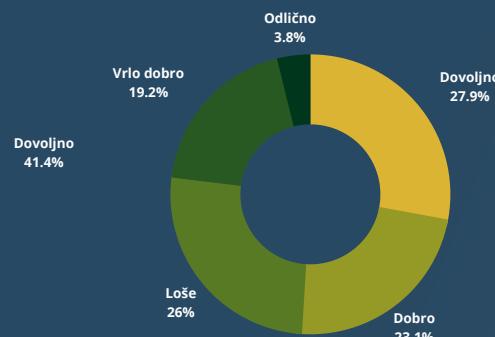
Entitetska vlast

Vijeće ministara BiH

Vijeće ministara BiH

Znanje o političkom sistemu

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

PRO-Budućnost.
Povjerenje, razumijevanje, odgovornost za budućnost

O CRS
CATHOLIC RELIEF SERVICES

Politika u BiH

Za svijetle primjere u politici mladi su najviše puta naveli Željka Komšića, dok je veliki broj za negativnog primjera u politici navodio Milorada Dodika. Pored njih dvoje svijetli primjeri za mlađe su i Benjamina Karić, Draško Stanivuković, Nermin Muzur, Irma Baralija i Saša Magazinović. Dok se kao loš primjer pored Milorada Dodika navode Dragan Čović i Fadil Novalić.

Mladih ne podržava blokadu državnih institucija

Religija u BiH

Religija je veoma bitan segment u bh društvu. Istraživanja pokazuju da preko 80% stanovništva Bosne i Hercegovine sebe smatra religioznim stoga sama religija ima znatan uticaj na živote ljudi, odluke koje donose, ali ujedino i ponašanje i ophođenje prema drugima u kontekstu tolerancije i pomirenja.

Po pitanju rada vjerskih zajednica na pomirenju i izgradnji tolerancije 33% (38) ispitanika smatra da je rad vrlo dobar, 32% (37) rad ocjenjuje kao dobar, 17% (20) kao dovoljan, 9% (10) kao nedovoljan te 9% (11) kao odličan.

Religija u BiH

Vjerski službenici predstavljaju snažan resurs za izgradnju pomirenja u Bosni i Hercegovini. Iako se religija pretežno pozitivno veže za procese pomirenja veliki broj roditelja ne bi bio zadovoljan da njihovo dijete stupi u brak sa pripadnikom druge vjerske zajednice. Podaci istraživanja pokazuju da čak 68% mladih smatra da njihovi roditelji ne bi bili zadovoljni da njihova djeca stupe u brak sa pripadnikom druge vjerske zajednice.

Također vrijedi navesti podatak da 91% mladih ne bi imalo ništa protiv da za bliske prijatelje imaju pripadnike drugih religija. Ukupno 80% mladih smatra da religija pozitivno utiče na izgradnju pomirenja u Bosni i Hercegovini. Čak 78% mladih se smatra religioznim osobama koji prate propise religije.

76 %

Mladih smatra da je religija ipak pod uticajem politike te da je to negativan faktor

Ljudska prava, manjine i predrasude u BiH

Ljudska prava u Bosni i Hercegovini često bivaju narušena. Nas je prilikom provođenja istraživanja posebno zanimalo mišljenje mladih o pravima marginaliziranih skupina, manjina koje su često institucionalno diskriminisane. Mišljenja mladih pogledajte u nastavku.

Mladih smatra kako manjine u njihovoj zajednici imaju jednaka prava kao i većinski narod

Mladih smatra kako manjine trebaju imati ista prava kao i većinski narod

Mladih ne bi imalo problem da za prijatelja ima osobu iz manjinske skupine

Mladih nema loše iskustvo sa pripadnicima manjinskih naroda

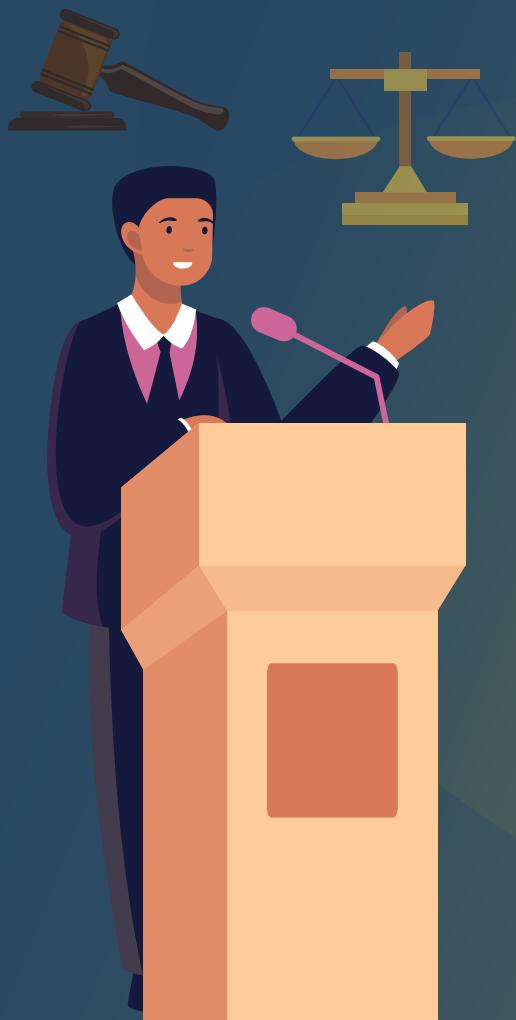
Mladih smatra da njihova okolina osuđuje manjinske narode

Mladih smatra kako njihova porodica ne bi bila zadovoljna kada bi bili u vezi/braku sa pripadnikom manjinskog naroda

Mladih smatra kako manjine imaju ista prava kao i konstitutivni narodi

Pojam konstitutivnosti je specifičan za Bosnu i Hercegovinu stoga je neizbjježno dotaknuti se i pitanja konstitutivnih naroda. Ispitanicima smo u ovom dijelu istraživanja ponudili otvorene opcije odgovora na pitanje: "Koje su glavne karakteristike određenog konstitutivnog naroda, navedi pet glavnih karakteristika tog naroda."

Shodno tome analizirali smo pojmove koji se najčešće puta ponavljaju te ćemo u nastavku navesti po pet osobina za svaki od konstitutivnih naroda koji su ispitanici naveli. Ipak tokom analize treba uzeti u obzir broj ispitanika pripadnika Bošnjačkog, Hrvatskog i Srpskog naroda koji je mogao uticati na sljedeće rezultate.

Za pripadnike Bošnjačkog naroda ispitanici su neveli sljedećih pet dominantnih osobina:

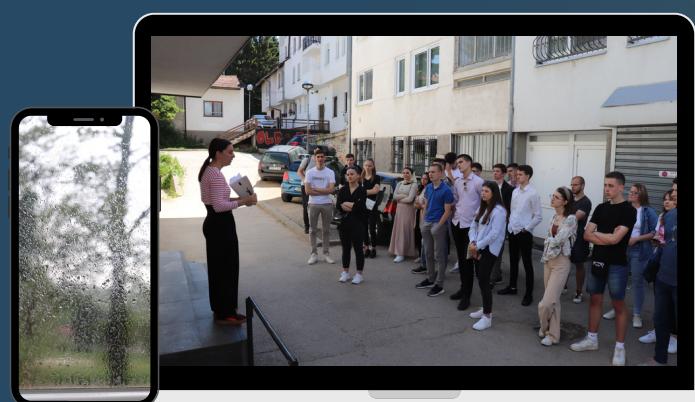
- 1) pošteni ljudi,
- 2) gostoprimljivi,
- 3) tolerantni,
- 4) muslimani,
- 5) nejedinstveni.

Za pripadnike Hrvatskog naroda ispitanici su neveli sljedećih pet dominantnih osobina:

- 1) kulturni,
- 2) dobri ljudi,
- 3) povoljni,
- 4) domoljubci,
- 5) vrijedni.

Za pripadnike Srpskog naroda ispitanici su neveli sljedećih pet dominantnih osobina:

- 1) srčani,
- 2) nepopustljivi,
- 3) pričljivi,
- 4) steroptipani,
- 5) gostoljubljeni.

Obrazovanje u Bosni i Hercegovini

Obrazovanje je ključni segment u životima svakog pojedinca, posebno mladih koji u tom trenutku pohađaju srednju školu koja značajno utiče na njihove stavove, odnose prema različitosti i što je najvažnije radi na odgoju mladih ličnosti. U nastavku slijede podaci analize segmenta pitanja o obrazovanju u Bosni i Hercegovini.

Mladih ocjenjuje obrazovni sistem u BiH nedovoljnim

Mladih ocjenjuje obrazovni sistem u BiH dovoljnim

Mladih ocjenjuje obrazovni sistem u BiH dobrim

Mladih ocjenjuje obrazovni sistem u BiH vrlo dobrim

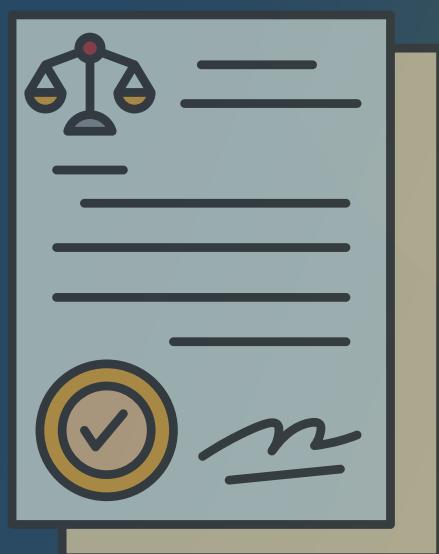
Mladih ocjenjuje obrazovni sistem u BiH odličnim

Mladih smatra kako obrazovni sistem u BiH podstiče podjele u društvu

Mladih smatra kako obrazovni sistem u BiH nije prilagođen tržištu rada

Obrazovanje i uticaji

Mladih ima stav kako ih obrazovni sistem ne uči suštinskom znanju

Mladih smatra kako dvije škole pod jednim krovom nisu dobro rješenje za probleme u BiH

Mladih smatra kako bi njihovi roditelji podržali ukidanje dviju škole pod jednim krovom

Mladih smatra kako u obrazovanju ima kršenja ljudskih prava i kako nisu svi jednaki

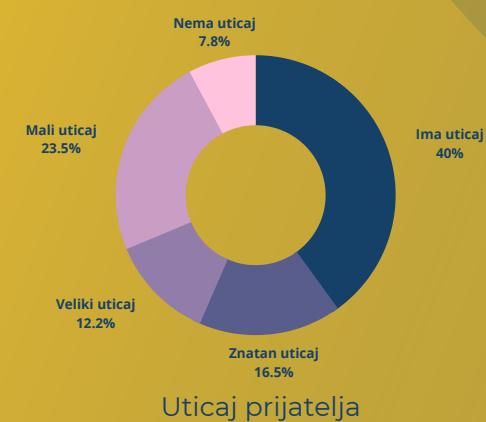
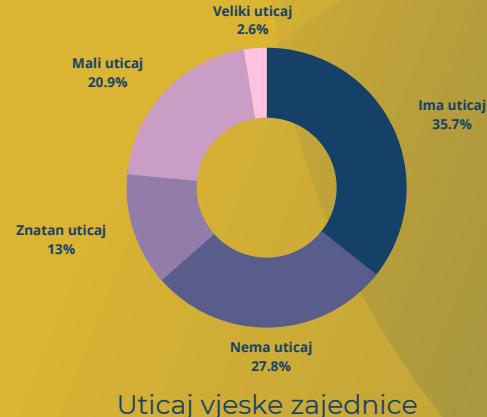
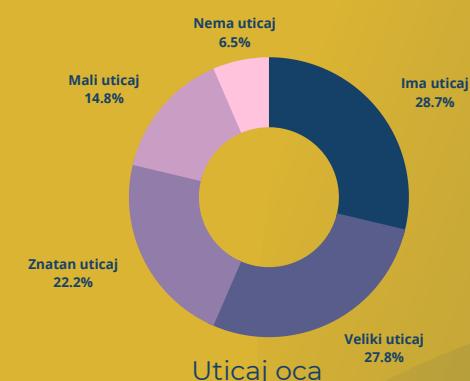
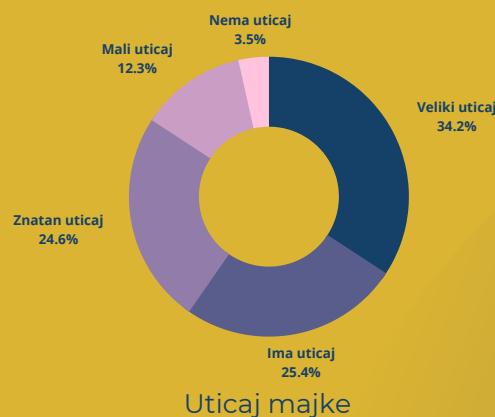

Mladih smatra da postoji mnogo korupcije u obrazovnom sistemu

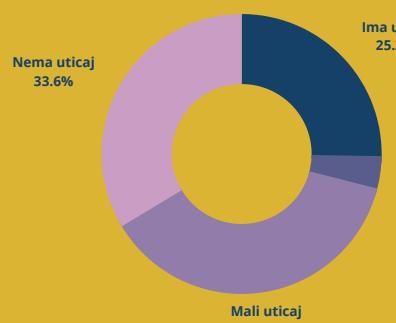

Mladih izjavljuje kako su sami donijeli odluku o izboru škole i kako nisu bili prisiljeni upisati školu koju ne žele

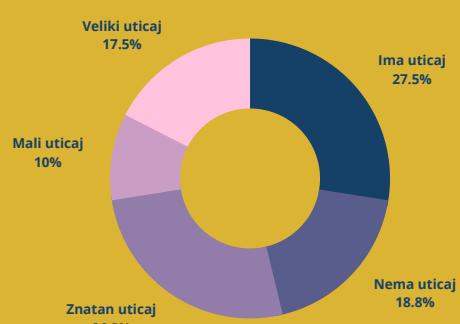
Okruženje mlađih značajno utiče na njihove odluke, na njihovo kreiranje stavova prema određenim skupinama, predrasudama koje nose prema drugim osobama i slično. Shodno tome bitna sekcija pitanja jeste upravo o uticajima osoba iz okruženja mlađih na njihove postupke. Na grafovima desno imate prikazan je uticaj okruženja na ispitanike.

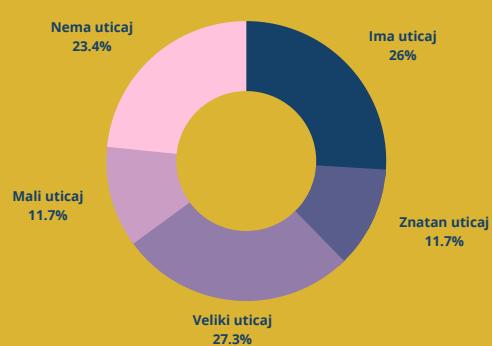
Uticaji na mlade

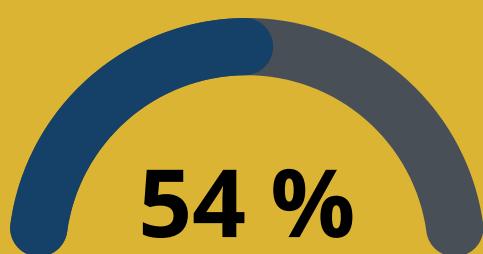
Nastavnik

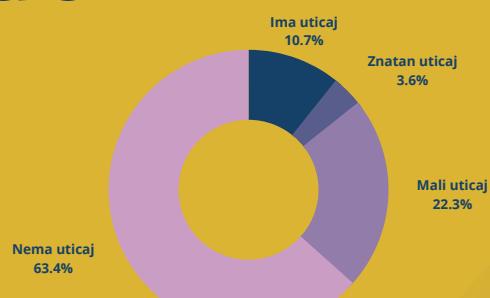
Sestra

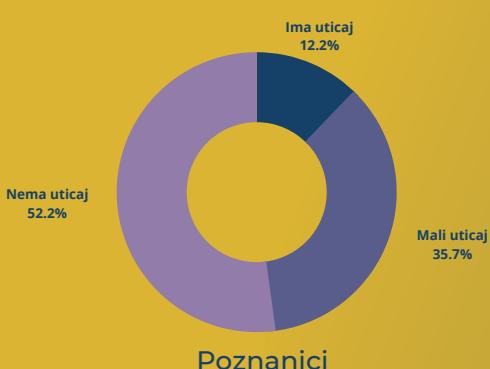
Brat

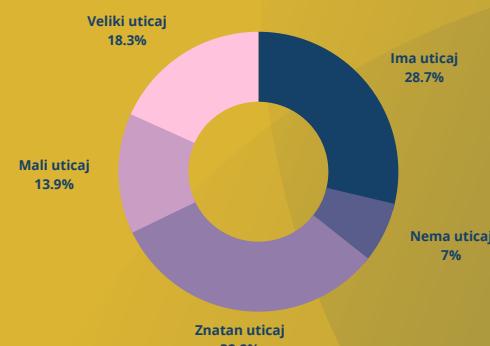
54% Mladih je pod uticajem neke osobe učinilo nešto zbog čega se poslje kajao

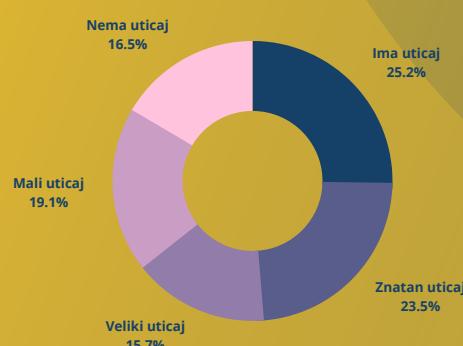
Politika

Poznanici

Bliski prijatelji

Uža porodica

Evidentno je da u velikoj mjeri na odluke koje mladi trebaju donijeti utiču njima bliske osobe. Ponekada su te odluke pogrešne što pokazuje i podatak da je 54% mladih pod uticajem neke osobe učinilo stvari zbog kojih se kajalo. Bliske osobe nekada uz najbolje namjere mogu da utiču na pogrešan način na mlade, takvi uticaji nerijetko koče i procese pomirenja, izgradnju tolerancije i širenje međureligijskog i međuetničkog dijaloga.

Pitanja o budućim planovima

U zadnjem periodu veliki broj mladih je napustio Bosnu i Hercegovinu. Nije nepoznata činjenica da i sada veliki broj mladih napušta Bosnu i Hercegovinu radi raznih razloga. Upravo smo taj segmenat htjeli istražiti uzimajući u obzir razloge zbog kojih mladi odlaze kako bi se, nadamo se, u budućnosti moglo raditi na smanjenju broja mladih koji odlaze vani. U nastavku slijede zapaženi rezultati tokom istraživanja.

 83%

Mladih ocjenjuje prijatelje kao bitan faktor za donošenje budućih odluka

 93%

Mladih ocjenjuje novac kao bitan faktor za donošenje budućih odluka

 96%

Mladih ocjenjuje egzistenciju kao bitan faktor za donošenje budućih odluka

 96%

Mladih ocjenjuje posao kao bitan faktor za donošenje budućih odluka

 76%

Mladih ocjenjuje korupciju kao bitan faktor za donošenje budućih odluka

 84%

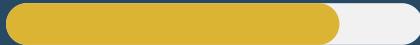
Mladih ocjenjuje vladavinu prava kao bitan faktor za donošenje budućih odluka

 84%

Mladih ocjenjuje nesigurnost kao bitan faktor za donošenje budućih odluka

 83%

Mladih ocjenjuje nepovjerenje vlastima kao bitan faktor za donošenje budućih odluka

 80%

Mladih ocjenjuje politiku kao bitan faktor za donošenje budućih odluka

Tokom samog istraživanja željeli smo pratiti i osjećanja ljudi kako bismo imali presjeke kako se ispitanici osjećaju na samom početku ispunjavanja ankete te na samom kraju nakon razmišljanja o svim faktorima. U početku samog istraživanja većina ispitanika je bila dobro raspoložena i uzbudjena dok je pri kraju istraživanja određeni broj ispitanika 34% je od uzbuđenog osjećaja došao do osjećaja dosade i blage zabrinutosti.

95% (110) ispitanika je izjavilo da su bili potpuno iskreni prilikom popunjavanja ankete. Čak 43 ispitanika su ostavila dodatne komentare na istraživanje te tom prilikom iskazali svoje dodatno mišljenje na temu istraživanja.

